

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๙
วันจันทร์ ที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๙. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๐. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๑. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๒. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๔. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๕. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๖. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๗. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๘. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๒๐. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๒. นายวราห์ เท่งพุ่ม	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถ ดวงวิชัย	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือดรี ยุทธนา สำเภาเงิน
ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากร

ผู้อำนวยการประจำตัวกรรมการ
นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๔๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม
ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม
(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๙๘ วันศุกร์ ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุม นายวรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน แจ้งต่อที่ประชุมถึงกรณีที่มีข้อมูลข่าวสารปรากฏในสื่อสังคมอินเทอร์เน็ตว่า ร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดห้ามเฉพาะผู้ที่ เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชนลงสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม โฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรแถลงชี้แจงในเรื่องดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนได้มีการพิจารณาถึงแนวทางในการประชาสัมพันธ์สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญหลังจากที่คณะกรรมการได้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งจะประสานงานกับคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเพื่อดำเนินการในเรื่องดังกล่าวต่อไป

ประธานกรรมการเสนอให้คณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนพิจารณาศึกษาถึงโครงสร้างหรือรูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญภายหลังจากวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ว่าควรเป็นรูปแบบใด เพื่อให้เหมาะสมกับบทบาทภารกิจของคณะกรรมการที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน กล่าวว่า ควรนำเนื้อหาการให้สัมภาษณ์ของประธานกรรมการมาเป็นแนวทาง

ให้แก่คณะกรรมการ เพื่อใช้ในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนด้วย โดยมีกรรมการเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาแต่งตั้งหัวหน้าโฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ รวมทั้งให้การแถลงข่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นายวรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน ชี้แจงว่า ได้มีการประสานงานกับฝ่ายเลขานุการกรรมการเพื่อให้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกำหนดการที่ประธานกรรมการจะเดินทางไปอธิบายเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ ณ สถานที่ต่างๆ ซึ่งจะได้นำข้อมูลดังกล่าวแจ้งให้คณะกรรมการได้ทราบต่อไป

ในการนี้ นายศุภชัย ยาวะประภาษ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาจัดทำเนื้อหาในการรณรงค์ร่างรัฐธรรมนูญ แจ้งต่อที่ประชุมถึงผลการประชุมเบื้องต้นของคณะอนุกรรมการซึ่งได้มีการมอบหมายให้อนุกรรมการจัดทำเนื้อหาในลักษณะที่เป็นถ้อยคำ (speech quotes) ที่เกี่ยวกับเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หมวดหน้าที่ของรัฐ และหมวดแผนนโยบายแห่งรัฐ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยให้แยกเป็นประเด็นต่างๆ เช่น เรื่องสตรีหรือเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ ได้มีการประสานงานกับคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำเนื้อหาการบรรยายหรือการอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญของประธานกรรมการหรือกรรมการในเวทีต่างๆ มาจัดทำเป็นเอกสารสารบัญช้อมูลให้กรรมการแต่ละท่านนำไปศึกษาเพื่อใช้ในการอธิบายเนื้อหาของสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า การจัดทำเนื้อหาสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ ควรคำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำสรุปสาระสำคัญที่เป็นจุดเด่นของร่างรัฐธรรมนูญด้วย ส่วนการจัดทำเอกสารสารบัญช้อมูลที่เกี่ยวกับการบรรยายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ จะเป็นประโยชน์ต่อการอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ นอกจากนี้ หากกรรมการท่านใดมีกำหนดการไปบรรยายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ขอให้แจ้งต่อฝ่ายเลขานุการกรรมการด้วย ส่วนการแต่งตั้งหัวหน้าโฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามที่มีผู้เสนอความเห็นนั้น เห็นควรมอบหมายให้นายวรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการเป็นหัวหน้าโฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดให้มีการปรึกษาหารือระหว่างทีมโฆษกกรรมการก่อนที่จะมีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ในร่างมาตราต่างๆ สรุปสาระสำคัญการพิจารณาได้ดังนี้

นายภุมรัตน์ ทักชาติพงศ์ กรรมการ เสนอเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๗๓/๒ ในหมวดแผนนโยบายแห่งรัฐ ดังนี้

“มาตรา ๗๓/๒ รัฐพึงป้องกัน ระวังยับยั้งความขัดแย้งซึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงและความแตกแยกและส่งเสริมความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ปกป้องเทิดทูนสถาบันของคนในชาติ”

โดยมีเหตุผลดังนี้

๑. ประชาชนมีความคาดหวังว่าร่างรัฐธรรมนูญจะมีบทบาทในการป้องกันระงับยับยั้งความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงและความแตกแยกของคนในชาติ

๒. พรรคการเมืองบางพรรคที่มีอำนาจรัฐได้สร้างความแตกแยกให้แก่คนในชาติ และใช้ทรัพยากรของรัฐเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งขัดต่อหลักการประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนไม่ว่าจะเป็นเสียงข้างมากหรือเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน การกระทำดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงและความแตกแยกของคนในชาติ

๓. มีการนำกองกำลังติดอาวุธต่อสู้กับกองทัพซึ่งนำไปสู่ความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ประชาชนแตกแยกแบ่งเป็นฝักฝ่ายและกระทบต่อความสามัคคีของคนในชาติ นอกจากนี้ ยังมีการใช้การเมืองเพื่อมุ่งทำลายสถาบันสูงสุดของประเทศอย่างต่อเนื่อง

๔. ในปัจจุบันยังมีความพยายามของผู้ที่สูญเสียอำนาจที่จะดำเนินการก่อวินาศกรรมและบิดเบือนร่างรัฐธรรมนูญเพื่อปลุกปั่นให้ประชาชนหลงเชื่อ และสร้างความแตกแยกในหมู่ประชาชน ทั้งที่รัฐบาลชุดปัจจุบันกำลังพยายามสร้างความสามัคคีปรองดองผ่านกระบวนการยุติธรรม

๕. ในปัจจุบันเกิดความแตกแยกในทางศาสนา เนื่องจากได้มีกลุ่มคนบางกลุ่มนำเรื่องศาสนาไปผูกโยงกับการเมือง และมีกลุ่มการเมืองและกลุ่มศาสนาบางกลุ่มที่มีผลประโยชน์เกื้อกูลกัน ซึ่งทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความแตกแยกแบ่งเป็นฝักฝ่ายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

๖. ควรหาแนวทางในการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเหมือนเช่นในอดีต ซึ่งควรกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญโดยให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดพึงป้องกันระงับยับยั้งไม่ให้คนไทยขัดแย้งกันจนนำไปสู่ความรุนแรง และส่งเสริมความสามัคคีปรองดองในหมู่ประชาชน

๗. ความสามัคคีแห่งชาติเป็นอุดมการณ์อย่างหนึ่งของชาติ ดังที่ปรากฏในเพลงชาติไทยซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ความรู้สึกสามัคคีของคนในชาตินั้นถือว่าเป็นอุดมการณ์แห่งชาติ ซึ่งในอนาคตหลังจากที่มีการเลือกตั้งแล้ว อาจเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นจนนำไปสู่ความรุนแรงได้ ดังนั้น นอกเหนือจากที่ได้กำหนดกติกาต่างๆไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ก็ควรกำหนดให้รัฐพึงกระทำการป้องกันระงับยับยั้งความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรง และเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชาติด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๕๙ (๔) ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการสร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรมและอย่างผาสุกไว้แล้ว

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาร่างมาตรา ๑๕๙ ประกอบกับข้อเสนอให้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๗๓/๒ ของนายภุมรรัตน์ ทักษาดิพงษ์ กรรมการ สรปได้ดังนี้

มาตรา ๑๕๙

“มาตรา ๑๕๙ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผย และมีความรอบคอบและระมัดระวังในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม

(๒) ใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด

(๓) ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๕ วันอังคาร ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๕๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๕๙ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผย และมีความรอบคอบและระมัดระวังในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม

(๒) ใช้สอยรักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด

(๓) ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรมและอย่างผาสุก

รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อร่วมกันต่อรัฐสภาในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี”

นายภุมรัตน์ ทักชาติพงศ์ กรรมการ กล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๕๙ (๔) อาจไม่ครอบคลุมถึงเหตุผลในการเสนอให้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๗๓/๒ ทั้งหมด เนื่องจากการขอให้เพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๗๓/๒ เพื่อให้รัฐบาลสามารถดำเนินการในการป้องกันหรือระงับยับยั้งความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ เสนอแก้ไขความใน (๔) เป็นดังนี้ “(๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรมและอย่างผาสุกและส่งเสริมความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ปกป้องเทิดทูนสถาบันของชนในชาติ” เพื่อให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการปกป้องสถาบันให้ชัดเจน

ประธานกรรมการกล่าวว่า การป้องกันหรือระงับยับยั้งความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ความรุนแรงเป็นหน้าที่โดยปกติของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนความในร่างมาตรา ๑๕๙ เป็นการเพิ่มหน้าที่ให้แก่คณะรัฐมนตรีที่ต้องดำเนินการตาม (๑) – (๔) ให้ชัดเจน อีกทั้งร่างมาตรา ๔๘ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีมีหน้าที่โดยตรงในการพิทักษ์รักษาสถาบันไว้แล้ว การกำหนดให้รัฐพึงป้องกันระงับยับยั้งความขัดแย้งซึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรงตามความในร่างมาตรา ๗๒/๓ อาจทำให้เกิดปัญหาได้ เนื่องจากรัฐบาลอาจนำความในร่างมาตรา ๗๒/๓ ไปดำเนินการกับประชาชนที่ปกป้องสถาบัน โดยอ้างว่าเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงและความแตกแยกได้

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรกำหนดให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการสร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ด้วย

- ความใน (๔) ควรแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “(๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี เป็นธรรมและอย่างผาสุก”

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความใน (๔) เป็นดังนี้ “(๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ผาสุกและสามัคคีปรองดอง”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๕๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๕๙ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผย และมีความรอบคอบและระมัดระวังในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม

(๒) ใช้สอยรักษาวินัยในกิจการที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด

(๓) ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ผาสุกและสามัคคีปรองดอง

รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี”

มาตรา ๕/๑

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณินั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๙ วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕/๑ ที่คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่และมีมติให้รอการพิจารณาร่างมาตรา ๕/๑ ไว้ก่อน โดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนำเสนอร่างมาตรา ๕/๑ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณา ดังนี้

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณินั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เมื่อมีกรณีที่จะต้องวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครอง หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจต่อไป แต่เฉพาะศาลฎีกาหรือศาลปกครองให้กระทำได้เฉพาะเมื่อมีมติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามร่างมาตรา ๕/๑ มีมากเกินไป เนื่องจากกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยว่ากรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใดให้วินิจฉัยการกระทำการหรือกรณินั้นตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ไม่ได้บัญญัติเฉพาะเจาะจงให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัย

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๕/๑ กล่าวถึงกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณินั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเกิดข้อถกเถียงอย่างมาก หากให้องค์กรเดียวเป็นผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัย ดังนั้น ควรกำหนดให้องค์กรอื่นร่วมตีความและวินิจฉัยกับศาลรัฐธรรมนูญในกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีได้ด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๕/๑ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองจำนวนมาก หากให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจตีความและวินิจฉัยจะเกิดผลเสียต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ นอกจากนั้น เรื่องประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความเกี่ยวข้องกับหลายองค์กร ควรให้องค์กรเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการตีความและวินิจฉัยด้วย

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักสากลมีสองประการ คือ ๑) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย และ ๒) การตีความรัฐธรรมนูญกรณีถ้อยคำในรัฐธรรมนูญมีความไม่ชัดเจน แต่ความในร่างมาตรา ๕/๑ เป็นกรณีที่ไม่มียกเว้นให้ศาลรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด จึงเกิดข้อโต้แย้งจากหลายฝ่ายว่าหากให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ตีความและวินิจฉัย จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บัญญัติร่างรัฐธรรมนูญเสียเอง ดังนั้น เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ควรให้หัวหน้าองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยและองค์กรผู้ใช้อำนาจตรวจสอบทั้งหลายร่วมกันพิจารณาและวินิจฉัยกรณีดังกล่าว โดยหากไม่มีบทบัญญัติดังกล่าวจริงอาจต้องแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีบทบัญญัตินั้น

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕/๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก

ในการประชุมร่วมตามวรรคสอง ให้ที่ประชุมเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวในวรรคสองทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมในแต่ละคราว ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งใด ให้ที่ประชุมร่วมประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งเท่าที่มีอยู่

คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมให้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลรวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๓ วรรคสอง ใช้ถ้อยคำว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลองค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ...” ดังนั้น ร่างมาตรา ๕/๑ ควรใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกับความในร่างมาตรา ๓ วรรคสองด้วย

- ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ควรเพิ่มคำว่า “ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร” หรือไม่ นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรไม่ใช่ตัวแทนของสถาบันหรือองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยและผู้ใช้อำนาจตรวจสอบ จึงไม่ได้บัญญัติไว้ในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ไม่ได้บัญญัติให้องค์กรหรือบุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจเรียกประชุมร่วมกันเพื่อมีคำวินิจฉัยกรณีเกิดปัญหาตามความในวรรคหนึ่ง นอกจากนั้น ควรกำหนดระยะเวลาเรียกประชุมให้ชัดเจน หากเกิดกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดหรือไม่

- ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ควรแก้ไขใหม่ เนื่องจากในทางปฏิบัติของการบัญญัติกฎหมาย การเรียงตำแหน่งจะบัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญอยู่ต่อจากประธานศาลฎีกา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ บัญญัติการเรียงตำแหน่งจะเรียงตามหมวดของร่างรัฐธรรมนูญ และควรเรียงลำดับตามอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจอธิปไตย และอำนาจตุลาการ ทั้งนี้ การเรียงลำดับตำแหน่งตามความในวรรคสองไม่ได้ส่งผลให้บุคคลใดมีอำนาจเหนือกว่ากันแต่อย่างใด ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้ “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ มีเนื้อหาที่กว้างเกินไป เนื่องจากไม่ได้บัญญัติเหตุของปัญหาให้ชัดเจนว่ามีความขัดข้องในเรื่องใด ดังนั้น ควรบัญญัติเหตุที่จะส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ชัดเจน นอกจากนั้น หากมีปัญหาขัดข้องในเรื่องสถานะของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น สถานะของนายกรัฐมนตรี และความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมประชุมด้วย จะเกิดปัญหาความมีส่วนได้เสียหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตามร่างมาตรา ๕/๑ ประธานศาลรัฐธรรมนูญต้องเป็นผู้เรียกประชุมผู้นำองค์กรต่าง ๆ เพื่อสอบถามความเห็นหากไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด จะกระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างไร และสอบถามที่ประชุมว่า จะบัญญัติร่างมาตรา ๕/๑ อย่างไร เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการประชุมร่วมกันของผู้นำองค์กรต่าง ๆ เป็นการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องใด รวมทั้งการวินิจฉัยปัญหาตามร่างมาตรา ๕/๑ เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดโดยศาลรัฐธรรมนูญ หรือโดยที่ประชุมร่วมตามความในวรรคสอง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรบัญญัติความในวรรคสองว่า “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครอง หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ...” เพื่อให้มีขั้นตอนการเสนอเรื่องที่ชัดเจนว่าองค์กรนั้น ๆ เป็นผู้ริเริ่มเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

- กรณีมีปัญหาเรื่องสถานะของนายกรัฐมนตรีว่าสามารถดำรงตำแหน่งต่อไปได้หรือไม่ นายกรัฐมนตรีย่อมไม่เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกัน เนื่องจากการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเสียต่อตำแหน่งของตนอย่างชัดเจน

- ตัวอย่างที่สามารถยกขึ้นเป็นกรณีศึกษาจากการบัญญัติความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ คือ คณะรัฐมนตรีกับคณะกรรมการการเลือกตั้งมีข้อโต้แย้งว่าองค์กรใดเป็นผู้มีอำนาจในการประกาศเลื่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากบัญญัติให้องค์กรต่าง ๆ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ง่าย ปัญหาส่วนใหญ่ตามความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๕/๑ ย่อมเข้าสู่การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจำนวนมาก เนื่องจากองค์กรที่จะวินิจฉัยว่ากรณีใดไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ความในร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ หากเกิดกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด วิธีการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญเรียกประชุมผู้นำองค์กรต่าง ๆ ตามความใน

พรรคสอง เพื่อปรึกษาหารือว่าจะกระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างไร

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในร่างมาตรา ๕/๑ ทำให้ผู้นำองค์กรต่าง ๆ ต้องเข้าร่วมปรึกษาหารือกัน และหากเกิดกรณีมีองค์กรบางองค์กรไม่เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ผลของคำวินิจฉัยที่ได้จากการประชุม นั้นจะใช้บังคับได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเชิญองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมประชุมตามความในวรรคสอง และมี องค์กรใดไม่เข้าร่วมประชุม ผลของคำวินิจฉัยจากการประชุมร่วมให้เป็นไปตามเสียงข้างมากและเป็นที่สุด ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นดังนี้ “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้น ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธาน องค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมากและเป็นที่สุด”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากคะแนนเสียงของที่ประชุมร่วมมีคะแนนเสียงเท่ากัน ควร กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด ทั้งนี้ ตั้งข้อสังเกตว่าจำเป็นต้องให้ประธานองค์กรอิสระเข้า ร่วมเป็นผู้วินิจฉัยและตีความตามความในวรรคสองหรือไม่

- เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใดไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดขึ้นกับ องค์กรใด ดังนั้น การบัญญัติความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ให้ครอบคลุมถึงประธานองค์กรอิสระด้วย ถือว่าองค์กรอิสระทุกองค์กรมีส่วนได้เสียและความชอบธรรมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมวินิจฉัยและตีความกรณี ดังกล่าวด้วย

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ไม่เห็นด้วยที่จะบัญญัติความตาม ร่างมาตรา ๕/๑ เนื่องจากเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด หมายถึงไม่มีกฎหมายเรื่องนั้น ใช้บังคับ การแก้ปัญหาโดยปกติก็คือ การทำให้มีกฎหมายเรื่องนั้นเกิดขึ้นโดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ การกำหนดให้ผู้นำหรือหัวหน้าองค์กรต่าง ๆ ร่วมประชุมปรึกษากัน และมีคำวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว อาจตีความได้ว่าเป็นการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ด้วยวิธีการที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ถ้าหากให้วินิจฉัย ก็ควร วินิจฉัยเฉพาะว่ามีหรือไม่มีบทบัญญัติในเรื่องนั้น ถ้าไม่มีก็วินิจฉัยให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นประเพณี การปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เหตุที่แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๕/๑ เนื่องจากการให้ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยแต่เพียงองค์กรเดียวหากเกิดกรณีไม่มีบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญบังคับแก่กรณีใด ทำให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจมาก เกินไป อย่างไรก็ตาม ควรคงความในร่างมาตรา ๕/๑ ไว้ เนื่องจากการบัญญัติรัฐธรรมนูญให้ครอบคลุม ปัญหาทุกเรื่องไม่อาจกระทำได้ และการคงความในร่างมาตรา ๕/๑ จะช่วยอุดช่องว่างบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้น

- หากบัญญัติรัฐธรรมนูญเกิดปัญหาในการบังคับใช้ โดยหลักการทั่วไปต้องให้ผู้ทำหน้าที่บังคับใช้ กฎหมายเป็นผู้แก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีการบัญญัติหลักการตามร่างมาตรา ๕/๑ ไว้ใน รัฐธรรมนูญเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ประกอบกับบริบทของสังคมไทยยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจน ดังนั้น การคง ความในร่างมาตรา ๕/๑ ไว้ ถือว่ามีความเหมาะสม

นายอชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ ความว่า “คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมให้ผูกพัน

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ อาจทำให้เกิดปัญหาการตีความได้ เนื่องจากเมื่อพิจารณาประกอบความในร่างมาตรา ๓ ความว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล...” อาจเกิดข้อสงสัยว่า คำว่า “ศาล” ในร่างมาตรา ๓ หมายถึงศาลที่ใช้อำนาจวินิจฉัยคดีตามกฎหมายปกติ หรือหมายความว่ารวมถึงศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ใช่ศาลในความหมายของร่างมาตรา ๓ หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ ความว่า “คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมให้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลรวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ” บัญญัติขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่า คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมผูกพันศาลรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งคำว่า “ศาล” ตามความในร่างมาตรา ๓ หมายความว่ารวมถึงศาลรัฐธรรมนูญด้วย เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญใช้อำนาจตุลาการในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีเช่นกัน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากบัญญัติความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ ว่า “คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมให้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลรวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญ องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ” อาจเกิดปัญหาตีความ คำว่า “ศาล” ตามร่างมาตรา ๓ ไม่รวมถึงศาลรัฐธรรมนูญ และทำให้คำว่า “ศาล” ตามร่างมาตรา ๓ แตกต่างจากคำว่า “ศาล” ในร่างมาตรา ๕/๑ ได้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคสี่ของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นดังนี้ “คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมให้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ความว่า “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกัน...” หากเกิดปัญหาตามความในวรรคหนึ่ง ซึ่งทำให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกัน แต่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางท่านมีความเห็นแย้งกับประธานศาลรัฐธรรมนูญว่ายังไม่ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกัน จะดำเนินการอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า ต้องพิจารณาว่าขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคดีนั้น ๆ ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเสียงข้างมากเป็นอย่างไร ทั้งนี้ ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ความว่า “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกัน...” เป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเสียงข้างมากว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญกรณีนี้ประธานศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการตามวรรคสอง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ต้องมีการบัญญัติกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

- ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ความว่า “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกัน...” อาจทำให้เกิดปัญหาตีความได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญกำล่งการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระอื่น ๆ มากเกินไป ดังนั้น ควรบัญญัติให้ชัดเจนว่า หากเกิดกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดเกิดขึ้นในหน่วยงานขององค์กรต่าง ๆ ให้องค์กรเหล่านั้นเป็นผู้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จากนั้นจึงให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ต่อไป

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นดังนี้ “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในหน่วยงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อ

ศาลรัฐธรรมนูญและให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมากและเป็นที่สุด”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ บังคับใช้เมื่อเกิดกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดเกิดขึ้นในวงงานขององค์กรต่าง ๆ ให้องค์กรเหล่านั้นเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่หากองค์กรที่พบปัญหาไม่ส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกัน จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดเกิดขึ้นในวงงานขององค์กรใดตามความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ และองค์กรนั้นไม่ส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หากมีผู้ยื่นเรื่องดังกล่าวต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ย่อมทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันตามความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ได้

ทั้งนี้ หากเกิดกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดเกิดขึ้นในวงงานของศาลรัฐธรรมนูญ ควรให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตามความในวรรคสองเช่นกัน ดังนั้น เสนอให้เพิ่มความใหม่เป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๕/๑ ดังนี้ “ความในวรรคสองให้ใช้บังคับกับกรณีที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม โดยให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการตามวรรคสองเมื่อมีมติโดยเสียงข้างมากของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ที่แก้ไขใหม่ หมายถึง กรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้องค์กรนั้น ๆ เสนอเรื่องทั้งหมดต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่ต้องมีความรับผิดชอบใด ๆ ในการวินิจฉัยว่าเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่กรณีใดหรือไม่

- ปัญหาที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๕/๑ นั้น ต้องเป็นกรณีที่ปัญหาเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดจะใช้บังคับแก่กรณีปัญหาที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

- เมื่อไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดที่จะใช้บังคับแก่กรณีที่ปัญหาเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามความในวรรคสอง ควรกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

- ควรตัดคำว่า “เกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ” ในวรรคสองออก เนื่องจากหลักการของวรรคสามที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้น บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับในกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ องค์กรต่างๆ เหล่านี้จะต้องเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

- ไม่เห็นด้วยกับการตัดคำว่า “เกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ” ในวรรคสองออก เนื่องจากคำว่า “เมื่อมีกรณีตาม

วรรคหนึ่ง ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย” ที่บัญญัติในวรรคสอง อาจเกิดปัญหาตีความได้ว่าให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ ในขณะที่ยังไม่มีปัญหาภายในวงงานเกิดขึ้น แต่ศาลรัฐธรรมนูญกลับมีอำนาจที่จะจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ ก่อนที่จะเกิดปัญหาในวงงานขององค์กรต่างๆ เหล่านั้น ดังนั้น วรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ ควรคงความว่า “เกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ” เพื่อให้องค์กรต่างๆ เหล่านั้น สามารถนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในวงงานต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหยิบยกปัญหาเพื่อเรียกประชุมประธานองค์กรต่างๆ

ประธานกรรมการกล่าวว่า การพิจารณาหลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๕/๑ นั้น คณะกรรมการควรพิจารณาโดยจัดลำดับเหตุการณ์กรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นในวงงานสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี หากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระเกิดข้อสงสัยว่าตนมีหน้าที่หรืออำนาจในการดำเนินการเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอิสระจะวินิจฉัยเองไม่ได้ ควรเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณาแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องวินิจฉัยไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่ากรณีที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่จะปรับแก้กรณีนั้นได้ ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องเรียกประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของร่างมาตรา ๕/๑ เป็นดังนี้ “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้น ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมากและเป็นที่สุด”

ส่วนวรรคสามใหม่ที่เพิ่มขึ้น ความว่า “ความในวรรคสองให้ใช้บังคับกับกรณีที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม โดยให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการตามวรรคสองเมื่อมีมติโดยเสียงข้างมากของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่” ให้ตัดออกทั้งหมด

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๕/๑ ซึ่งคณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งเกิดขึ้น ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานองค์กรอิสระ เพื่อวินิจฉัย คำวินิจฉัยให้เป็นไปตามเสียงข้างมากและเป็นที่สุด

ในการประชุมร่วมกันตามวรรคสอง ให้ที่ประชุมเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวในวรรคสองทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมในแต่ละคราว ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งใด ให้ที่ประชุมร่วมประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งเท่าที่มีอยู่

คำวินิจฉัยของที่ประชุมร่วมให้ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๔๖

“มาตรา ๔๖ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้

ผู้ใดทราบว่าการกระทำตามวรรคหนึ่งย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๖ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้

ผู้ใดทราบว่าการกระทำตามวรรคหนึ่งย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุด เพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสามสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง”

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น ร่างมาตรา ๔๖ กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งเป็นหลักการที่ถูกต้อง ดังนั้น ควรคงหลักการในร่างมาตรา ๔๖ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดกรณีการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้ตามเดิม

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๖ ตามที่ได้มีการแก้ไขเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๗๗

“มาตรา ๗๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ (๑๓) หรือมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ยุติปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ **(๑๓)** หรือมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) **(๗)** หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ยุติปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มิให้นับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสอง เป็นจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง สอบถามว่า ประเด็นการพิจารณาหลักการของร่างมาตรา ๗๗ เรื่องการวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเพราะเหตุขาดคุณสมบัติตามร่างตามมาตรา ๙๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ

มาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี นั้น ควรคงหลักการให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดหรือไม่

มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักการเรื่องการวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีสิ้นสุดลงด้วยเหตุต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับร่างมาตรา ๗๗

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเพราะเหตุขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี เนื่องจากเป็นหลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๗๗ เป็นหลักการเดียวกับที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๗๗ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๒๑๕

“มาตรา ๒๑๕ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งด้วยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง

ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รับฟังความคิดเห็นจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง การกำหนดดังกล่าวต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมนั้น ควรกำหนดให้เป็นอำนาจศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับองค์กรอิสระอื่นในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า มีผู้เสนอความเห็นต่อหลักการของร่างมาตรา ๒๑๕ ว่าการให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญร่วมจัดทำร่างมาตรฐานทางจริยธรรมกับขององค์กรตามรัฐธรรมนูญต่างๆ แล้วยังให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ กระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงด้วยนั้น จะมีความเหมาะสมหรือไม่

นายอัษฎพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า ปัญหาเรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ กระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น หลักการในร่างมาตรา

๒๑๕ เป็นหลักการที่เหมาะสมในการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจร่วมกับองค์กรอิสระต่าง ๆ ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลาง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ปัญหาเรื่องอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ กระทำการที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น เพื่อไม่ให้กระทบต่อหลักการของร่างมาตรา ๒๑๕ ที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับองค์กรอิสระต่างๆ ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลาง ควรตัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงในร่างมาตรา ๒๓๑ ออก

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า ไม่ควรตัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงในร่างมาตรา ๒๓๑ ออก เนื่องจากเป็นหลักการใหม่ที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือกรรมการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากตัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงออก ก็จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจเพิ่มขึ้นแตกต่างไปจากอำนาจดังที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากตัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรอิสระอื่น อาจทำให้การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรอิสระต่างๆ ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ และทำให้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระไม่เป็นมาตรฐานกลาง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๕ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๓๑

“มาตรา ๒๓๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๒ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๐ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์ตามที่ไต่สวน ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ยกเว้นกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รับเรื่องไว้พิจารณาหรือประทับรับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นพาดพิงหรือกระทำความผิด หรือร่ำรวยผิดปกติตามที่ผู้ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำวินิจฉัยหรือพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปี ด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้บริษัทรพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และให้มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๓๐ (๓) หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าเพื่อไม่ประสงค์แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น ด้วยโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่ง (๑) ของร่างมาตรา ๒๓๑ เป็นดังนี้ “(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ยกเว้นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- กรณีมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง องค์กรหรือบุคคลใดจะมีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น ร่างมาตรา ๒๓๒ (๑) ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนกรณีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น ให้ยื่นฟ้องคดีโดยตรงต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้โดยตรง โดยให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระ

- มีกรรมการสอบถามว่า เรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น คณะกรรมการได้กำหนดไว้ในคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาไว้ด้วยว่า หากรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดมีพฤติการณ์ที่เป็น การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ถือว่าผู้นั้นขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่ารัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ผู้ใดมีพฤติการณ์ที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรที่มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช่หรือไม่

ประธานกรรมการสอบถามว่า เรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น จะให้สิทธิคู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาต่อที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาด้วยหรือไม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การให้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ในร่างมาตรา ๑๙๐ กำหนดให้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาเฉพาะคดีอาญาเท่านั้น

- ลักษณะคดีที่จะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งไม่ใช่ความผิดที่มีโทษทางอาญา ควรกำหนดให้ศาลฎีกาเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาจะเหมาะสมมากกว่า การกำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งเป็นอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่ง (๑) ของร่างมาตรา ๒๓๑ ดังนี้ “(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง **ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด** **ขที่เว้นบทที่ผู้ถูกตลวงทเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ** ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกา**แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง**เพื่อวินิจฉัย”

ส่วนหลักการในเรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินนั้น ทั้งนี้ มอบหมายให้เป็นอำนาจของศาลฎีกาในการวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกา ให้คณะอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหลักการเรื่องดังกล่าวให้เป็นหลักการเดียวกันในทุกมาตราแล้วนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

- มีกรรมการสอบถามว่า กรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินนั้น เจตนารมณ์ของคณะกรรมการที่กำหนดให้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็วว่าการพิจารณาคดีปกติ ดังนั้น การแก้ไขหลักการให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงจะขัดต่อเจตนารมณ์ของคณะกรรมการในเรื่องการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วหรือไม่

- แนวทางปฏิบัติของศาลฎีกาในการพิจารณาคดีกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น ระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาได้กำหนดให้ใช้กระบวนการพิจารณาแบบไต่สวนและไม่ต้องผ่านการไต่สวนข้อเท็จจริงของอัยการสูงสุดก่อนยื่นฟ้องคดี จึงทำให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็วแตกต่างกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งต้องมีการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยอัยการสูงสุดก่อนยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- กรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์ที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงนั้น หากผู้ถูกกล่าวหาเป็นบุคคลที่คัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อให้ดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน การเปลี่ยนให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงแทนศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อาจมีผู้โต้แย้งคัดค้านถึงความเหมาะสมในการทำหน้าที่ของศาลฎีกาในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. แก้ไขร่างมาตรา ๒๓๑ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๓๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๒ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๐ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์ตามที่ไต่สวน ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ยกเว้นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รับเรื่องไว้พิจารณาหรือประทับรับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา

เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำวินิจฉัย หรือคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์หรือกระทำความผิด หรือร่ำรวยผิดปกติตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำวินิจฉัยหรือพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกกล่าวหาของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน สิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้ง บรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้นำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการ พิจารณา และให้มีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สินตามมาตรา ๒๓๐ (๓) หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จหรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าเพื่อไม่ประสงค์แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือ หนี้สินนั้น ด้วยโดยอนุโลม”

๒. ให้คณะกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการ ปรับปรุงหลักการในเรื่องการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน ให้เป็นอำนาจของศาลฎีกาในการวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกา ซึ่งบัญญัติในร่างมาตราต่าง ๆ ให้เป็น หลักการเดียวกันทุกมาตรา

มาตรา ๒๐๖

“มาตรา ๒๐๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่น ของรัฐ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- การกำหนดองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ในต่างประเทศจะกำหนดจำนวนองค์คณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทหรือลักษณะคดี หากเป็นคดีที่มี

ความสำคัญจะกำหนดองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยให้มีจำนวนที่สูงกว่าคดีที่ไม่มีความสำคัญ

- องค์การใดจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าประเภทหรือคดีลักษณะใดที่จะถือว่าเป็นคดีที่มีความสำคัญหรือเป็นคดีที่ไม่มีความสำคัญเพื่อกำหนดองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ดังนั้น ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งประเภทหรือลักษณะของคดีเพื่อกำหนดองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๒๐๖ ดังนี้ “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใด จะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้”

- มีกรรมการสอบถามว่า กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้วปรากฏข้อเท็จจริงในระหว่างพิจารณา ว่าคดีหรือเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญรับไว้พิจารณานั้น ไม่อยู่ในอำนาจของพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จะมีแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้วปรากฏข้อเท็จจริงในระหว่างพิจารณา ว่าคดีหรือเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญรับไว้พิจารณานั้น ไม่อยู่ในอำนาจของพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญควรมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ว่าคดีหรือเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญรับไว้พิจารณานั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้

- หลักการที่เพิ่มเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๒๐๖ นั้น ควรบัญญัติมาตรการลงโทษตุลาการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตามร่างมาตรา ๒๐๓ ด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องมาตรการลงโทษตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสามที่เพิ่มขึ้นใหม่นั้น ไม่เป็นเหตุที่ทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งตามร่างมาตรา ๒๐๓ แต่ควรบัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

- ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดมาตรการลงโทษตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แต่ควรบัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในรัฐธรรมนูญ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีโดยอ้างเหตุว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ อาจเกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์การทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรการลงโทษไว้ในรัฐธรรมนูญ จะเป็นมาตรการหนึ่งสำหรับใช้ในการตรวจสอบการทำงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย

- เรื่องการกำหนดวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญว่าควรมีรูปแบบอย่างไร ลักษณะคดีหรือประเด็นที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องทำคำวินิจฉัยจะต้องมีองค์ประกอบใดบ้างนั้น ควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

- องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยนั้น วรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๐๖ กำหนดจำนวนองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำ

คำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน โดยคะแนนเสียงในการวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งต้องมีคะแนนเสียงสามในห้าขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่นั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย หากเปรียบเทียบกับจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดจำนวนเก้าคน คะแนนเสียงในการวินิจฉัยคดีมีเพียงสามในเก้าของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ซึ่งอาจมีผู้โต้แย้งเรื่องความชอบธรรมการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น ควรเพิ่มจำนวนองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีที่ปรับเพิ่มจำนวนองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเจ็ดคน อาจส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือถูกร้องคัดค้าน อาจทำให้องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีจำนวนไม่ครบองค์คณะได้ ดังนั้น กรณีกำหนดองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน ควรกำหนดคะแนนเสียงในการวินิจฉัยชี้ขาดไม่น้อยกว่าสี่ในห้า

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า รัฐธรรมนูญเยอรมันได้กำหนดองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าแปดคน และกำหนดคะแนนเสียงข้างมากไม่น้อยกว่าหกเสียง

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๒๐๖ ดังนี้ “องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าเจ็ดคน”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๐๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าเจ็ดคน

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใด จะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ”

มาตรา ๒๐๗

“มาตรา ๒๐๗ การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับแก้กรณีใดได้ ให้วินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้ตัดร่างมาตรา ๒๐๗ ออกทั้งมาตรา เนื่องจากให้นำหลักการของร่างมาตรา ๒๐๗ ไปบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๕/๑

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้ตัดร่างมาตรา ๒๐๗ ออกทั้งมาตรา ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๒๐๘

“มาตรา ๒๐๘ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้นเป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้ายังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

ประเด็นการพิจารณา

มีการแสดงความคิดเห็นว่า ความว่า “เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้นเป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้ายังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป” ในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๐๘ ควรเพิ่มเติมประธานของประโยชน์เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคสามของร่างมาตรา ๒๐๘ ดังนี้ “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้นเป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๐๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐๘ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้นเป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

มาตรา ๒๐๙

“มาตรา ๒๐๙ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่ ในเวทีสัมมนารับฟังความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดต่างๆ มีผู้เสนอความเห็นต่อหลักการเรื่องการให้สิทธิแก่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ว่าคณะกรรมการควรบัญญัติหลักการรองรับให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยสะดวกมากขึ้นกว่าที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- หลักการในร่างมาตรา ๒๐๙ ที่ให้สิทธิแก่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ในทุกกรณีนั้น บทบัญญัติดังกล่าวอาจกระทบต่อองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย เนื่องจากร่างมาตรา ๒๐๖ คณะกรรมการได้แก้ไขจำนวนองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

- ร่างมาตรา ๒๐๙ บัญญัติเรื่องการให้สิทธิแก่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งแตกต่างจากหลักการที่เคยบัญญัติในมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจะทำให้มีการร้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนมาก

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มาตรา ๒๑๒ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไมอาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว” ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” แม้บทบัญญัติในร่างมาตรา ๒๐๙ จะไม่ได้บัญญัติความว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไมอาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว” ก็ตาม แต่การใช้สิทธิของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยสามารถบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้อยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติซ้ำอีกในร่างมาตรา ๒๐๙

- มีกรรมการสอบถามว่า หลักการในร่างมาตรา ๒๐๙ ที่ให้สิทธิแก่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้น

ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หมายความว่า ความรวมถึงสิทธิของประชาชนในการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อรัฐตามร่างมาตรา ๔๖/๑ และร่างมาตรา ๔๖/๒ ด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการสอบถามว่า หลักการในร่างมาตรา ๒๐๙ ควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยบัญญัติลักษณะเดียวกับที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จะเหมาะสมหรือไม่

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า การใช้สิทธิทางศาลของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองคุ้มครองไว้ ควรพิจารณา กำหนดว่าการกระทำลักษณะใดที่จะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ผู้ถูกละเมิดจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ เนื่องจากการกระทำละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพบางลักษณะสามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลอื่นได้ เช่น คดีละเมิดสิทธิในเรื่องแรงงาน หรือละเมิดสิทธิในเรื่องคดีปกครองก็ไปศาลปกครอง เป็นต้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักการที่บัญญัติในร่างมาตรา ๒๐๙ เป็นการให้สิทธิแก่ประชาชน ซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองคุ้มครองไว้ โดยผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งเป็นการบัญญัติหลักการเพื่อบรรเทาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติในร่างมาตรา ๔๑

- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงไม่ควรจำกัดสิทธิของประชาชนในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรืออาจนำความดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญก็ได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๐๙ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๐

“มาตรา ๒๑๐ ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๐ โดยไม่มีการแก้ไข

หมวด ๑๒ องค์การอิสระ

“หมวด ๑๒

องค์การอิสระ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบข้อหมวด ๑๒ องค์การอิสระ โดยไม่มีการแก้ไข

ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

“ส่วนที่ ๑

บททั่วไป”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบข้อส่วนที่ ๑ บททั่วไป โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๑

“มาตรา ๒๑๑ องค์การอิสระเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจขององค์การอิสระต้องเป็นไปโดยเที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า นางถวิลวดี บุรีกุล สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เสนอให้ใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ เนื่องจากเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ก็บัญญัติคำว่า “ธรรมาภิบาล”

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า บทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญหลายมาตรา คณะกรรมการได้บัญญัติคำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้บัญญัติคำว่า “หลักธรรมาภิบาล” หรือแม้กระทั่งการให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีในหลายครั้งก็จะใช้คำดังกล่าว

- คำว่า “หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)” เป็นคำที่เป็นสากลกำหนดขึ้นโดยธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งแตกต่างจากคำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” เป็นคำที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “หลักธรรมาภิบาล”

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- (๑) เกิดประโยชน์สุขแก่ของประชาชน
- (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

(๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

(๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ

(๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ”

- มีการรณรงค์แสดงความเห็นว่า ในอดีตก่อนที่จะมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ นักวิชาการได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “good governance” แปลเป็นภาษาไทยว่า “ธรรมรัฐ” และต่อมานายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีได้ใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” ซึ่งนับตั้งแต่นั้นมาสังคมไทยก็ใช้คำดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกที่บัญญัติอย่างเป็นทางการ โดยใช้คำว่า “หลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”

- การบัญญัติคำว่า “หลักธรรมาภิบาล” ไว้ในร่างมาตรา ๓ จะเหมาะสมหรือไม่

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ตามหลักทั่วไปการดำเนินการของรัฐหากเป็นไปตามหลักนิติธรรมแล้วหลักธรรมาภิบาลก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เนื่องจากเมื่อภาครัฐปฏิบัติตามหลักนิติธรรมก็就会有การคุ้มครองปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามหลักทั่วไป

- มีการรณรงค์แสดงความเห็นว่า คำว่า “หลักธรรมาภิบาล” เป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรม (Rule of Law) หากบัญญัติคำว่า “หลักธรรมาภิบาล” ในร่างมาตรา ๓ อาจทำให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติได้

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง เสนอให้ใช้คำว่า “ทศพิธราชธรรม” ซึ่งเป็นหลักที่ใช้ในการบริหารปกครองประเทศ

ประธานกรรมการกล่าวว่า คำว่า “หลักธรรมาภิบาล” หมายถึง “good governance” ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า “หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ในร่างรัฐธรรมนูญนี้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๒

“มาตรา ๒๑๒ นอกจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยองค์กรอิสระแต่ละองค์กรแล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามทั่วไปดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี

(๒) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ (๑) (๓) (๔) และ (๕)

(๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๒ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๓

“มาตรา ๒๑๓ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ ที่จะดำเนินการสรรหา

ให้นำมาตรา ๑๙๘ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๘ วันศุกร์ ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๙๘ (๔) คณะกรรมการจะต้องแก้ไขร่างมาตรานี้ให้สอดคล้องกันด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๒๑๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๓ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ ที่จะดำเนินการสรรหา เว้นแต่กรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ (๔) ให้ประกอบด้วย บุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗ และไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระใด และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระใด องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ แต่ในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด มิให้มีกรรมการที่แต่งตั้งจากองค์กรอิสระนั้น

ให้นำมาตรา ๑๙๘ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๓ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ ที่จะดำเนินการสรรหา เว้นแต่กรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๙๘ (๔) ให้ประกอบด้วย บุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗ และไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระใด และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระใด องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ แต่ในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด มิให้มีกรรมการที่แต่งตั้งจากองค์กรอิสระนั้น

ให้นำมาตรา ๑๙๘ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

มาตรา ๒๑๔

“มาตรา ๒๑๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามทั่วไปตามมาตรา ๒๑๒ หรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามเฉพาะตามมาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๘ มาตรา ๒๓๔ หรือตามมาตรา ๒๔๒ วรรคสอง และตามกฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๔๒ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

ให้นำมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระโดยอนุโลม

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๑ วรรคสามให้นำมาตรา ๒๓๓ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า มาตราที่เกี่ยวข้องกับการหยุดปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระมีสามมาตรา ได้แก่ มาตรา ๒๑๐ มาตรา ๒๑๔ วรรคสาม และมาตรา ๒๓๓ วรรคเจ็ด ควรจะบัญญัติไว้ให้รวมอยู่ในมาตราเดียวกันหรือไม่

ประธานกรรมการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบมาตราที่เกี่ยวข้องกับการหยุดปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระว่าสามารถบัญญัติรวมไว้ในมาตราเดียวกันได้หรือไม่

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบมาตราที่เกี่ยวข้องกับการหยุดปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระว่าสามารถบัญญัติรวมไว้ในมาตราเดียวกันได้หรือไม่

มาตรา ๒๑๕

“มาตรา ๒๑๕ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งด้วยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง

ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รับฟังความคิดเห็นจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง การกำหนดดังกล่าวต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอให้ตราร่างมาตรา ๒๑๕ ออกโดยควรนำไปบัญญัติให้เป็นอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรคงหลักการของร่างมาตรา ๒๑๕ ไว้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๕ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๖

“มาตรา ๒๑๖ ให้องค์กรอิสระแต่ละแห่ง นอกจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ ดำเนินการ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้องค์กรอิสระบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และเป็นไปตามมติหรือแนวทางที่องค์กรอิสระกำหนด โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งซึ่งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบขององค์กรอิสระแต่ละองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานของหน่วยงานนั้น รับผิดชอบขึ้นตรงต่อองค์กรอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๑๖ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑๗

“มาตรา ๒๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งให้องค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการควรบัญญัติเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างองค์กรอิสระให้เกิดความร่วมมือกัน ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๗ เป็นดังนี้ “มาตรา ๒๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้องค์กรอิสระร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กร และถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย~~แต่~~แต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งให้องค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๑๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้องค์กรอิสระร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กร และถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย~~แต่~~แต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งให้องค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

จากนั้น ประธานกรรมการเสนอให้ที่ประชุมทบทวนหลักการที่บัญญัติในเรื่องความร่วมมืออิสระในการบริหารงานของศาลในร่างมาตรา ๑๘๘ ซึ่งที่ประชุมได้มีการพิจารณาเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๗ วันพฤหัสบดี ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙ และมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑๘๘ โดยไม่มีการแก้ไข โดยเสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๑๘๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๘๘ ให้แต่ละศาล ยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการซึ่งมีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสม โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๘๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๘๘ ให้แต่ละศาล ยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการซึ่งมีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนเป็นการเฉพาะตามความเหมาะสม โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง แจ้งต่อที่ประชุมว่า ได้รับการประสานงานจากพลเอก อัครวิน แจ่มสุวรรณ หัวหน้าสำนักงานผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ว่า จะมีการจัดอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งการอภิปรายดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้เสนอชื่อ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง และนายรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ เข้าร่วมการอภิปราย ทั้งนี้ จะได้มอบแผนภาพโครงสร้างของร่างรัฐธรรมนูญให้แก่คณะผู้จัดงาน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันอังคาร ที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๘.๑๐ นาฬิกา

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายณฤพณ์ ธูลีจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยากรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกฤษฎาธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์